Η ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΑΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΕΣ

ΜΙΑ ΩΡΑ ΜΕ ΤΗΝ κ. ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

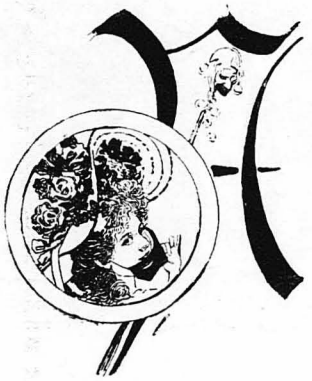

ΠΟΜΕΡΗ καὶ μοναχική, μακρυὰ ἀπ' τὸν θόρυβο τῆς Ἀθήνας, στοὺς πρόποδες σχεδὸν τοῦ Ὑμηττοῦ, εἶνε χτισμένη μιὰ ἔπαυλι μὲ παράξενο ρυθμό, τὸ σπίτι τῆς μεγάλης μας τραγωδοῦ Μαρίκας Κοτοπούλη. Ἀπ' τὶς πλατειές του βεράντες ἀντικρύζει κανεὶς τὸ πανόραμα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὶς χιονισμένες πλαγιὲς τῶν γύρω βουνῶν. Στὴν πόρτα του διαβάζουμε μιὰ ἐπιγραφή: «Η ΚΑΛΥΒΑ — ΜΑΡΙΚΑ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΛΜΗΣ».

Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σπιτιοῦ αὐτοῦ σᾶς δίνει μιὰ ὑποβλητικὴ ἐντύπωσι καλωσύνης καὶ καταδεκτικότητος. Κάθε του γωνία εἶνε στολισμένη μὲ λεπτὸ καλλιτεχνικὸ γοῦστο. Μπαίνουμε στὸ σαλόνι μὲ κάποιο δισταγμό, μὲ τὴν ἐντύπωσι πὼς ἤρθαμε, σὰν βέβηλοι, νὰ ταράξουμε τὴ γαλήνη τῆς μεγάλης μας καλλιτέχνιδος.

Πόσο βγήκαμε ὅμως γελασμένοι!...

Ὅταν ἐκθέσαμε στὴ μεγάλη μας τραγωδὸ τὸν σκοπὸ τῆς ἐπισκέψεώς μας, ζητῶντας της λίγες ἀνέκδοτες ἀναμνήσεις ἀπ' τὴν τελευταία της περιοδεία στὸν Νέο Κόσμο, τὴν εἴδαμε ν' ἀναπηδάη ζωηρὰ στὸ κάθισμά της καὶ νὰ μᾶς λέη μὲ ὕφος διαμαρτυρίας:

— Ζητᾶτε ἀπὸ μένα ἀναμνήσεις;... Εἶνε σὰν νὰ μὲ θεωρῆτε ἔτσι σὰν ἕνα ἄχρηστο πειὰ καὶ γέρικο ἔπιπλο. Γιατὶ μονάχα μιὰ γερασμένη καρδιά, μιὰ καρδιὰ δίχως ζωή, μπορεῖ νὰ κυττάζη πίσω της, βρίσκοντας ἀποκοῦμπι στὰ περασμένα. Μὰ ἐγὼ τώρα βρίσκομαι σὲ μιὰ ἀνήσυχη κατάστασι, σὲ μιὰ περίοδο δημιουργίας. Ἐγκυμονῶ, μπορεῖ νὰ πῆ κανείς, κάτι τι νέο... κάτι ποὺ δὲν μπορῶ ἀκόμα νὰ τὸ καθορίσω... Πάντως σᾶς λέω ὅτι παρακολουθῶ τὴν παγκόσμιο καλλιτεχνικὴ πρόοδο, προσπαθῶντας νὰ προσαρμοσθῶ στὸ πλαίσιό της... Σ' αὐτὸ τὸν δρόμο τῆς προόδου, ποτὲ δὲν κυττάζω πίσω μου καὶ κάθε παληὰ ἀνάμνησι σβύνεται ἀπ' τὴν ψυχή μου!...

Ὡστόσο, μπροστὰ στὴν ἐπιμονή μας, ἡ κ. Κοτοπούλη ὑποχωρεῖ κι' ἀρχίζει νὰ μᾶς διηγῆται τὸ ταξεῖδι της στὴν Ἀμερική:

— Ὅταν, ἔπειτ' ἀπὸ πεντέμισυ ἡμερῶν ταξεῖδι φτάσαμε στὴ Νέα Ὑόρκη, ἡ ἀπότομη μεταβολή, ὁ ἀλλόκοτος κόσμος, στὸν ὁποῖο βρέθηκα ξαφνικά, μ' ἔκανε νὰ νοιώσω στὴν ψυχή μου χίλια-δυὸ ἀκαθόριστα συναισθήματα.

» Οἱ Ἀμερικανοὶ εἶνε μιὰ ράτσα ἀνθρώπων ἀγνοτέρων, μιὰ ράτσα καινούργια καὶ ἀμόλυντη ἀκόμα ἀπ' τὸν ἐκφυλισμὸ ποὺ ἔχει ποτίσει τὴ γερασμένη πειὰ Εὐρώπη. Κάθε πρόοδος καὶ κάθε νέα ἐκδήλωσι τοὺς ἐνθουσιάζει καὶ τοὺς βρίσκει θερμοὺς ὑποστηρικτάς της, ἀπὸ ὁποιονδήποτε κι' ἂν προέρχεται. Γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ξένος καὶ ντόπιος. Ὑπάρχει μόνον ὁ ἄνθρωπος ὁ δημιουργός, ἀδιάφορο ἂν εἶνε Ἀμερικανός, Ἕλληνας ἢ Κινέζος... Σπουδαῖοι ἄνθρωποι!... Σπουδαία χώρα!...

— Τί ἔργα παίξατε στὴν Ἀμερική; ρωτοῦμε τὴν κ. Κοτοπούλη.

— Ἔδωσα παραστάσεις σὲ διάφορες πόλεις, στὶς ὁποῖες ἔπαιξα τὴν «Ἠλέκτρα», τὴν «Ἰφιγένεια» καὶ πολλὰ ἄλλα ἔργα ξένα. Στὸ Ντητρόϊτ ἔπαιξα κάποιο βράδυ τὴ «Μάγδα». Ὅταν τελείωσε ἡ παράστασι, ἦρθε νὰ μὲ συγχαρῆ στὸ καμαρίνι μου ὁ μεγαλοβιομήχανος Φόρτ. Τόσο αὐτός, ὅσο κι' ἡ κυρία του, εἶνε ἄνθρωποι πολὺ συμπαθητικοὶ κι' εὐγενικοί. Μὲ κάλεσαν τὸ ἴδιο βράδυ σὲ δεῖπνο στὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρό τους. Ὁ κῆπος τοῦ σπιτιοῦ αὐτοῦ εἶνε τεράστιος, σὰν ὁλόκληρη τὴν Κηφισσιά, μὲ δέντρα πανύψηλα, μὲ βουνά, ποτάμια καὶ λίμνες, στὶς ὁποῖες τὸ καλοκαῖρι παίρνουν τὸ μπάνιο τους οἱ εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι θνητοί.... Κι' ἐν τούτοις, σᾶς βεβαιῶ ὅτι δίσταζα, παρ' ὅλες τὶς προσκλήσεις τους, νὰ πάρω τὸ μπάνιο μου μέσα σ' αὐτὲς τὶς λίμνες, μὲ τὸ φόβο μήπως ξαφνικὰ παρουσιασθεῖ κανένα... ὑποβρύχιο ἢ κανένα σκυλόψαρο!... Ὅλα εἶνε δυνατὰ στὴν Ἀμερική!...

» Τὴν ἄλλη μέρα ἡ κ. Φὸρτ μὲ προσκάλεσε γιὰ νὰ μοῦ δεῖξη τὰ ὡραῖα καὶ πολύτιμα ἄνθη τοῦ κήπου της. Ἐκεῖ μέσα βρίσκει κανεὶς τὰ πιὸ σπάνια φυτὰ τῆς κάθε χώρας καὶ πολλὰ ἀκόμα Ἑλληνικά. Ἀλλὰ ποιὸ ἄνθος νομίζετε ὅτι λείπει ἀπ' τὴν τόσο πλούσια αὐτὴ συλλογή;... Ὁ μυρωδάτος μας βασιλικός. Τὸ εἶπα ἀμέσως στὴν κ. Φὸρτ καὶ τῆς ὑποσχέθηκα νὰ τῆς στείλω σπόρο ἀπ' τὴν Ἑλλάδα.

» Ἔπειτα ὁ κ. Φὸρτ μὲ πῆρε γιὰ νὰ μοῦ δεῖξη τὰ ἐργοστάσιά του, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ὁλόκληρη πόλι. Ἕνα μεγάλο ποτάμι τὰ διασχίζει, στὸ ὁποῖο ταξειδεύουν τὰ πλοῖα ποὺ μεταφέρουν τὰ ὑλικὰ ἀπ' τὸ ἕνα μέρος τῶν ἐργοστασίων στὸ ἄλλο

» Κοντὰ στὰ ἐργοστάσιά του ὁ Φὸρτ ἔχει χτίσει μὲ ἔξοδά του ἕνα ὁλόκληρο χωριό, τὸ Ἔντισον Βίλλετζ, γι' ἀνάμνησι τοῦ μεγάλου ἐφευρέτου Ἔντισον. Τὸ χωριὸ αὐτὸ ἔχει ἐντελῶς παληὰ μορφή. Ἡ συγκοινωνία ἐκεῖ μέσα γίνεται μὲ μέσα παληὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ποὺ ὁ Ἔντισον ἄρχισε τὴ σταδιοδρομία του. Ἡ εἴσοδος στ' αὐτοκίνητα ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Στὸ χωριὸ αὐτὸ ὑπάρχει καὶ μιὰ πιστὴ ἀναπαράστασι τοῦ πρώτου ἐργοστασίου τοῦ Ἔντισον κι' ἐκεῖ μέσα βλέπει κανεὶς τὰ ὁμοιώματα τῶν πρώτων μεγάλων του ἐφευρέσεων (τῆς ἠλεκτρικῆς λάμπας, τοῦ φωνογράφου κλπ.). Εἶνε δηλαδὴ ὁλόκληρο ἕνα μουσεῖο.

Ρωτοῦμε τὴν καλλιτέχνιδα ἂν ἐπισκέφθηκε τοὺς καταρράκτες τοῦ Νιαγάρα.

— Φυσικά! μᾶς ἀπαντᾶ. Κι' ἔμεινα ἔκπληκτη μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο ἐκεῖνο τῆς φύσεως.

Ρωτοῦμε, τέλος, τὴν κ. Κοτοπούλη ἂν θὰ ξαναπάη στὴν Ἀμερική.

— Ναί, μᾶς ἀπαντάει μ' ὅλη της τὴν καρδιά. Ἂν τὸ θέλει ὁ Θεός... Καὶ χτυπάει ξύλο!...

— Κι' ὅταν γυρίσετε πάλι στὴν Ἑλλάδα, ἔχετε τίποτε ὡρισμένο ὑπ' ὄψη σας νὰ κάμετε;

— Ὡρισμένο, ὄχι! Νοιώθω ὅμως τὴ διάθεσι καὶ τὴ θέρμη γιὰ νὰ δημιουργήσω κάτι, πρὸ πάντων ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα μας... Δὲν ξεχνῶ ὅτι μ' ἔφτιασε τὸ Ἑλληνικὸ κοινὸν καὶ σ' αὐτὸ ὀφείλω τὴ σημερινή μου ἀνάδειξι.

— Δὲν θὰ ἐπιθυμούσατε, τὴ ρωτοῦμε, νὰ ἀναπαυθῆτε γιὰ λίγον καιρὸ μέσα στὸ χαριτωμένο αὐτὸ σπιτάκι σας, ἔπειτα ἀπ' τοὺς κόπους μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς ποὺ ἀφιερώσατε σὰν ἱεροφάντις τῆς τέχνης;

— Ν' ἀναπαυθῶ;... Μὰ ὅταν δὲν θὰ μπορῶ πειὰ νὰ δώσω κάτι στὴν τέχνη, θὰ προτιμήσω νὰ πεθάνω... κι' ἀσφαλῶς τότε θὰ πεθάνω!

Καταλαβαίνουμε ὅτι κουράσαμε πολὺ τὴν εὐγενικὴ καλλιτέχνιδα. Τὴν ἀποχαιρετοῦμε λοιπὸν εὐχαριστῶντας την γιὰ τὴν τόση της καλωσύνη, καὶ φεύγουμε, βαθειὰ συγκινημένοι ἀπ' τὰ ὑπέροχα λόγια της καὶ τοὺς εὐγενικοὺς ὁραματισμούς της.

Χ.

Ἡ κ. Μαρίκα Κοτοπούλη.
(Σκῖτσο τοῦ κ. Ι. Παλαμάρα)

μνὲς ζωγραφιστὲς γυναῖκες στὴν εἴσοδο τοῦ «καμπαρέ», ρώτησε, στὸ διπλανὸ περίπτερο τὸν καπνοπώλη:

— Τί εἶνε τοῦτο ἰδῶ μέσα, οὐρέ;

— Καμπαρέ.

— Καὶ τί κάνουν; Κουμπαριὲς 'δῶ μέσα;

— Ναί, κάνουν κουμπαριὲς μὲ τὰ κορίτσια.

— Ἄλλο τίποτα;

— Χορεύουν.

— Χορεύει ὅποιος θέλει;

— Ὅποιος θέλει, φτάνει νὰ γίνη μασκαρᾶς.

Καὶ τοῦ πούλησε τὴ μύτη μὲ τὰ μακρυὰ μαῦρα μουστάκια καὶ τὰ γένεια...

— Καθὼς εἶσαι ντυμένος, τοῦ εἶπε στὸ τέλος, αὐτὰ μονάχα φτάνουνε...

Στὸ καμπαρέ, ἀφοῦ ἔπιε καὶ μέθυσε ὁ «κεχαγιᾶς», ἄναψε ἀπὸ τὴ γυμνὴ ἀρτίστα καὶ ἀναμνησθεὶς τοὺς χρόνους, ποὺ πεινασμένος ἔκλεβε τὰ πρόβατα, τὴν ἅρπαξε στὸν ὦμο γιὰ νὰ φύγη, πρὶν τοῦ τὴν πάρει ἄλλος κανείς.

Στὸ τμῆμα ὁ ἐνωμοτάρχης τῆς ὑπηρεσίας, ποὺ τὸν πέρασε στὴν ἀρχὴ γιὰ καρναβάλι, θέλησε νὰ τοῦ κάμη μερικὲς παρατηρήσεις:

— Ἔτσι κάνουνε οἱ μασκαράδες;

Κι' ὁ «κεχαγιᾶς» ἀπάντησε:

— Μασκαρᾶς ἰγὼ δὲν εἶμι κὶ νὰ μὶ συμπαθᾶς. Εἶμι οὐ Κώτσιους οὐ Καρλίτσας, κὶ ρώτα στὴ Βέρροια νὰ μάθ'ς τί «μεγαλοκεχαγιᾶς» ποὺ εἶμι.

Καὶ ἐπειδὴ ἦταν «οὐ Κώτσιους οὐ Καρλίτσας», μεγαλοκεχαγιᾶς ἀπὸ τὴ Βέρροια, καὶ λόγω τῆς ἡμέρας καὶ τῆς μέθης του καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐπειδή...

— Κὶ ἐπὶ τέλους, μὶ τοὺν παρᾶ τ' οὐ ἄνθρουπους, κτλ., τὸν ἄφησαν τὴν ἄλλη μέρα ἐλεύθερο.

Καὶ ἀπὸ τότε λένε ὅτι μιὰ δίπους... προβατίνα προσετέθη στὴ στάνη του.

Ὅπως κι' ἂν ἔχει ὅμως τὸ πρᾶγμα, ἡ δῆθεν Ζοζεφίνα δὲν ξαναφάνηκε στὸ καμπαρέ, οὔτε ντυμένη πειά, οὔτε γυμνή!...

Ἴσως καὶ γιατὶ ἄρχιζεν ἡ Σαρακοστὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα κι' ὁ κόσμος νήστευε...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Λόγω πληθώρας ὕλης, ΤΟ ΝΕΟ ΜΑΣ ΙΠΠΟΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ στὸ προσεχὲς φύλλο.